

Univerzita Pardubice

Katedra sociálních věd

Obor: Sociální antropologie – magisterské studium

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno studenta: Bc. Jiří Tichý

Titul práce: Etnografie dokumentárního filmu a problém reprezentace

Vedoucí práce: PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (*uved'te, do jaké míry byl naplněn*):

Diplomant se v předkládané diplomové práci zaměřil na etnografický výzkum tvorby dokumentárního filmu v kontextu problému reprezentace. Pokusil se o „objektivizaci objektivizace“ resp. o „zdokumentování dokumentaristů“, aby dále kriticky reflektoval povahu audiovizuálních reprezentací v intencích kritiky reprezentace, která byla příznačná pro tzv. postmoderní a kritickou antropologii. Konstatuji, že uvedené cíle práce se podařilo s úspěchem naplnit.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (*náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.*):

Předkládaná diplomová práce je originální a invenční svým zpracováním. Oceňuji, že expozice textu je provedena na základě ilustrativní koláže. Také tzv. hashtagy, skrze něž diplomant strukturuje text práce jsou nejen příjemným zpestřením, ale klasické textové formě dávají punc aktuálnosti a činí ji přitažlivou a přehlednou.

Po úvodním vymezení tématu, terénu a problému reprezentace obecně se student věnuje metodickému uchopení výzkum. Vzorek dokumentárních tvůrců se sestává převážně z mužů. Tuto genderovou disproporci nepovažuje za významnou, což je na jedné straně dobře, na straně druhé mu uniká možný genderový řád ve zkoumaném poli. Na druhou stranu zajímavá je typologie informátorů sociálních vědců-filmařů a dokumentaristů-profesionálů apod, u nichž shledává rozdíly. Metodologické úvahy jsou sice obecnější, sympatické na druhou stranu je, student proměňuje veškerou svou osobní zkušenost v daném poli ve zkušenost etnografickou tím, že ji vztahuje k vlastnímu tématu práce, což působí vesměs přesvědčivě. Diplomant používal pozorování, zejména však všechny druhy interview s důrazem na interview strukturovaná u klíčových informátorů.

V další části vymezuje dokumentární film v kontextu ostatních filmových žánrů, jako je hraný film, hraný dokument či reportáž etc. a konečně také film antropologický či etnografický. Zaměřuje se dále postupy a praktiky přítomné při tvorbě dokumentárního a antropologického filmu (od výběru tématu přes předběžný výzkum) a vzájemně je srovnává. Popis natáčení je založen spíše na autorově zkušenosti, literatuře a na materiálu interview, než na pozorování filmového štábu. Následně věnuje subkapitulu etice. Kromě etiky se zaměřuje na institucionální, politické či technologické faktory podílející se na výsledné formě reprezentace. V části o autorství postrádám dekonstrukci tohoto pojmu, které je samo důsledkem institucionální subjektivace. V důsledku přejímá romantické pojetí autorství jako osobního pohledu. Nicholsovu typologii způsobů filmové výpovědi nevytěžuje tak, jak by bylo možno. U samotných diváků však náležitě identifikuje důvěru v realističnost dokumentárního filmu i s odstíněnou typologií recepce. Následně popisuje specifika dokumentaristů jakožto pomyslného „kmene“ na příkladu série dokumentů takto nazvaných. Vlastní zkušenost s procesem

tvorby je zde vytěžena jako v praxi zakotvená reflexe všech ovlivňujících faktorů. Spolu s autorem můžeme říci, že na poli dokumentární tvorby dochází ke stejnému uvědomění konstruovanosti reprezentace, ke kterému došlo v antropologii v 80. letech. Diplomant se následně v těchto intencích předchozího věnuje problému reprezentace.

V závěru práce se mimo shrnuje otázky angažovanosti, rozdíly v přístupu antropologů a filmařů a tomu jak se vyhnout nástrahám zasahujících do výsledné podoby reprezentace. Poslední zmíněnou tezi považují za problematickou, protože reprezentace se přes veškerou snahu nemůže stát otiskem reality. Přínosnější by propracovat odstíněnou škálu reprezentací, či demonstrovat konvence a jejich experimentální překračování.

Přítomná diplomová práce jako celek přináší mnoho zajímavých podnětů jak pro tvůrce, tak pro diváky dokumentárních filmů. Domnívám se však, že autor zůstal čtenáři dlužen systematictější uchopení jak konvencí, tak modů, kterými se reprezentace v podobě dokumentárního filmu vyznačují. Práce nicméně splňuje požadavky kladené na diplomovou práci a doporučuji ji k obhajobě.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Formální stránka je z několika důvodů slabinou práce. Struktura diplomové práce je logická. Citace jsou vesměs řádně vyznačeny, až na blokové citace, které nemají správný formát. Seznam použité literatury až na několik drobných nedůsledností dodržuje zvolenou normu. Další slabinou je nesprávný způsob odkazování na sborníky textů, u nichž diplomant odkazuje pouze na editory a zdroj celkově, a nikoli na konkrétní užitou stránku. Dalšími nešvary je občas nesprávné umístění indexu poznámky pod čarou, či absentující tečka za poznámkou pod čarou.

Text je usazen v poněkud narativnějším stylu, než je obvyklé, což však nelze považovat za nedostatek. Na pár místech je možná tón až příliš osobní. Na několika místech se vyskytují gramatické a formulační prohřešky, které poněkud oslabují celkově dobrý dojem. Práce nemá žádných příloh, což je vzhledem k tématu možná škoda.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Jiří Tichý nepatří sice mezi studenty, kteří by trávili stovky hodin nad knihami, ale o to více patří mezi ty, kteří jsou velmi zaujati sociálně antropologickým a etnografickým výzkumem. Během studia jsem mohl sledovat, jak student sbírá zkušenosti při každé příležitosti, a mám s ním kladnou zkušenost v rámci aplikovaného výzkumu v organizaci. Svou zkušenost vždy zhodnocoval a dialekticky zpřesňoval během studia, během něž jako „houba“ vstřebával podněty z přednášek a diskusí na seminářích. Ačkoli jeho text tedy není protkán referencemi, obsahuje klíčové pojmy, principy, metody, intuice a dilemata recentní antropologie. Díky tomu se práce nese v odlehčeném a čtivém stylu, který může být přístupný i širší čtenářské obci.

5. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Diplomovou práci Jiřího Tichého vzhledem k výhradám doporučuji komisi hodnotit stupněm *velmi dobře*.